

Л. Лаинович

НЕКОИ ЗАБЕЛЕШКИ НА НАСТАВНИЦИТЕ ВРЗ НАСТАВНАТА ПРОГРАМА И УЧЕБНИЦИТЕ ПО ИСТОРИЈА

У В О Д

ЗА УНАПРЕДУВАЊЕ на наставата по историја во основните училишта и изработка на што подобри учебници усогласени со програмата, Друштвото на историчарите во Скопје поведе акција со цел да ја укаже својата помош во тој однос. Како прв чекор дојде решението на Управниот одбор на Друштвото да се подготви реферат за учебниците по историја што се употребуваат во скопските училишта. Тој реферат е подготвен врз основа на анкета, која референтот ја изврши кај неколку наставници по историја во основните училишта во Скопје и врз основа на своите лични забелешки. Ке почнеме со разгледување на учебниците и програмите за шесто одделение.

Учебникот за шесто одделение (од авторите Митре Куксановски и Миле Тодоровски), прилично, е усогласен со новата програма, односно, нема големи измени во однос на новата програма. Материјалот е натрупан, но учебникот е достапен за децата од оваа возраст.

Според новата програма, во шесто одделение се додадени три нови методски единици:

1. Византија од V—XI век;
2. Хрватска во времето на Арпадовиќите и Анжујците и
3. Словенија до крајот на XV век.

Последните две лекции се мошне тешки за децата од оваа возраст, додека Византија од V до XI век е корисно внесена во програмата.

Во програмата се исфрлени Крстоносните војни, што сметаме дека е неправилно зашто се поврзани со историјата на нашите народи, што преку нив се гледа улогата на црквата во средниот век и што е тоа значаен настан од општата и општественополитичката историја. Оваа материја, инаку, децата лесно и со задоволство ја учеа.

Некои лекции би требало да се скратат (Хрватска, Рашка. . .), зашто наставникот ќе се прилагоди кон програмата, но на учениците им е тешко, бидејќи не умеат сами да го издвојат во учебникот она што е неопходно да го научат, а што не. Исто така, некои лекции би требало

да се прошират (Грчката митологија, епосите „Илијада“ и „Одисеја“, па и Првата и Третата пунска војна и уште некои). Според новата програма, материјалот е премногу обемен, со многу нови поими, на наставниците немаат време да го утврдат материјалот со учениците.

Слична е ситуацијата со учебникот на српскохрватски јазик од Јован Нешиќ. Наставниците не успеале кај управата на училиштето во ова одделение да добијат по еден час повеќе. Затоа се дадени неколку предлози од страна на наставниците:

1. Да се укине предметот Познавање на општеството во петто одделение, па еден час да се додаде за Историја во шесто одделение, а еден час за Географија во шесто одделение.

2. Да се смали еден час од Познавање на општеството во петто одделение, а тој час да се додаде за Историја во шесто одделение.

3. Историјата да се воведо во петто одделение, во која би се учел само стариот век. Така би се поослободил материјалот во осмо одделение, па би имало повеќе време потемелно да се проучи историјата на Народнослободителната војна.

Историската читанка за шесто одделение е дадена со учебникот. Таа е скудна и статиите не се добро одбрани. Треба да се оддели од учебникот, да се прошири и одделно да се издаде. Историска читанка на српскохрватски јазик постои со учебникот од Нешиќ, каде што е кратка, а во наставата се користи и посебна историска читанка од Жежељ.

VII одделение

Според годинешнава програма за седмо одделение, внесени се три нови методске единици:

1. Селските востанија во Европа и кај нас во XIV, XV и XVI век;
2. Париската комуна (која правилно е префрлена во програмата за VII одделение);
3. Просветата и културата кај југословенските народи во XIX век и почетокот на XX век.

Селските востанија во Европа во XIV, XV, и XVI век не се обработени во учебникот како одделна методска единица, а според програмата се бараат. Исто така, во учебникот нема: Просветата и културата кај југословенските народи во XIX и почетокот на XX век. Самиот материјал што треба да се обработи во вид на една лекција е обемен и тежок. Се поставува прашањето како овој материјал да се обработи во издавање на нов учебник (треба ли обраќање до наставникот за српско-хрватски јазик, па во договор со него да се подготви оваа материја, или да се користи учебникот за VIII одделение од Грубек?). Посебно прашање е како да им се овозможи на учениците таа материја дома да ја повторат, зашто диктирањето е забрането. Во учебникот за VII одделение ја нема првата лекција — Потекло и развој на градовите, туку веднаш се преминува на мануфактурното производство. Премногу опширно е обработена лекцијата: Црна Гора во борбата за независност (до Црна Гора во времето на Крал Никола). Би требало таа материја да се скрати, зашто со еден час се не може да се опфати.

Некои лекции би требало да се прошират. На пример: Социјалистите — утописти и нивните идеи, потоа Делата на Карл Маркс и Фридрих Енгелс, Големата француска буржоаска револуција (1789).

Инаку, учебникот е доста добар, нема големи промени во редоследот според новата наставна програма. Само, некои лекции треба да се уфрлат, некои да се скратат, а некои да се прошират. Историската читанка за VII одделение излезе од истите автори и е усогласена според учебникот.

VIII одделение

(автори: Јордан Димевски и Војо Кушевски)

Материјалот за VIII одделение е премногу обемен за да може да се премине и утврди со учениците за вкупно два часа неделно. Постои предлог од страна на наставниците Друштвото на историчарите да инсистира кај управите на училиштата да се додаде еден час.

Учебникот за VIII одделение е содржаен, најдобар од сите досега (што беа во употреба за VIII одделение). На крајот од книгата има, речник кој учениците го користат, но според новата програма редоследот е изменет. Така, наставникот мора за секоја методска единица да им објаснува на учениците на која страна се наоѓа и зошто не се оди по ред. Во учебникот формирањето на Комунистичката партија на Југославија е дадено во составот на Кралството на Србите, Хрватите и Словенците од 1918, а би требало да се издвои за акцентот да се стави на неа.

Третиот и Четвртиот конгрес на КПЈ не се обработени во учебникот. Некои лекции се мошне кратко обработени (на пример: Светот помеѓу двете војни — економската криза во светот и кај нас) и затоа треба да се прошират.

Наставната тема Подготовките за II Светска војна, според програмата, треба да се предава во две лекции, па затоа и во учебникот овој материјал би требало исто така да се прошири. II Светска војна треба да се прошири. Преминувајќи на II Светска војна и Народната револуција треба да се опфатат Кадињача, Козара. . . Овие настани не се опфатени во учебникот. Според програмата, покрај нашата Народноослободителна војна 1941, 1942, 1943, 1944, 1945, треба да се обработат и настаните во светот. Во учебникот настаните во светот се обработени порано, во една лекција. Така наставникот мора да им укажува на учениците дека тие настани веќе се обработени порано и треба да се обноват и поврзат со новата методска единица. Затоа, заради полесен преглед и поврзаност, настаните во светот би требало да се изнесат во лекциите во кои се изнесуваат настаните од Народноослободителната борба во нашата земја.

Наставната тема Светот по II Светска војна би требало исто така да се прошири.

VIII и VIII Конгрес на СКЈ не се обработени во учебникот. Разви-токот на Социјалистичка Југославија треба да се дополни. Неколку

методски единици наставникот мора сам да ги обработи. И овде постои прашањето како ученикот да го запомни тој материјал, ако го отфрлиме диктирањето.

Во учебникот би требало да се внесат што повеќе историски, карти.

Даден е предлог најитно да се измени учебникот за VIII одделение.

Историската читанка е добра со доста убаво одбрани статии.

Материјалот за VIII одделение е премногу обемен, за да може да се премине и утврди со учениците за вкупно два часа неделно. Даден е предлог од страна на наставниците Друштвото на историчарите да инсистира кај управите на училиштата да се додаде еден час.

Во врска со издавањето на нови учебници се распрашувавме во книгоиздателството „Просветно дело“, кај другарката Арсена Деспотовска, која е задолжена по ова прашање, т.е. за можностите што постојат да се издадат нови учебници кои би биле усогласени со новата програма. Добивме одговор дека нема да се печатат нови учебници по историја ни оваа, ни идната школска година, зашто барањата за учебници се задоволени. Таа смета, а тоа порано го предлагала, да не се премине на новата наставна програма додека не се обезбедат соодветни учебници. Но, новата наставна програма е воведена, а за учебниците кои би биле усогласени според него нема буџетски можности да се одпечатат. На прашањето зошто е отпечатен истиот учебник за VIII одделение во 1966 година, иако не одговара во потполност на новата програма, беше одговорено дека од Републичкиот завод одговориле дека нема да има поголеми разлики помеѓу учебниците и новата програма, а бидејќи го составиле квалитетни автори, може да се печати.

По прочитаниот реферат, на состанокот на Друштвото на историчарите на Скопје, настана плодна дискусија од која се искристализираа следните предлози:

1. Овој реферат, дополнет со дискусија, да се објави во списанието „Историја“;
2. Оние лекции што ги нема во учебникот да се печатат во некое списание, некој детски весник, или како засебен додаток на секој примерок од објавениот учебник;
3. Во учебниците да се внесат повеќе илустрации;
4. Покрај учебникот да се изработи добар и прегледен историски атлас во боја;
5. Според едно гледиште, да се укине предметот познавање на општеството, бидејќи некои лекции се подударат со Историјата или Географијата и затоа што често го предаваат нестручни наставници. Меѓутоа, според гледиштето на просветниот советник, другарот Цветко Ивановски, не треба да се укине, барем не засега, бидејќи тој не е полн предмет, туку едно воопштено запознавање со општеството;
6. Дека во училиштата не се обрнува доволно внимание на шиптарската историја (проф. Шукри Рахими). Заводот за школство веќе издал една програма за шиптарската историја, на би требало таа и да се применува во училиштата со македонски наставен јазик;
7. Дека нашето Друштво на историчарите би требало да учествува во управните органи на издавачкото претпријатие, како и при изработката на рецензии;
8. Дека Друштвото на историчарите би требало да бара измена на наставната програма, зашто тоа го бараат меѓунационалните односи, како и историјата на нашиот народ во Пиринска и Егејска Македонија.

Со тоа дискусијата по ова прашање на состанокот беше завршена.